

Віра Василівна Мелешко,

кандидат педагогічних наук,
доцент, старший науковий співробітник
відділу інноваційних технологій в освіті обдарованих
Інституту обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0002-6224-5201>

УДК 373.5.091

DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3\(82\)-38-43](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-3(82)-38-43)

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТОВОГО КОМПОНЕНТА ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ НАУКОВОГО ЛІЦЕЮ

Анотація.

У статті розкрито особливості змісту спеціалізованої освіти наукового спрямування як складника дидактичної системи наукового ліцею. Вказано на його цільове призначення, що передбачає пропедевтичну підготовку майбутніх дослідників і науковців.

Автором проаналізовано принципи добору змісту навчання обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності. Визначено чинники, які позначаються на особливостях змісту навчання, що реалізується в таких закладах освіти для розвитку інтелектуальних здібностей здобувачів освіти чи окремих компонентів у процесі дослідницької діяльності, їхньої підготовки до наукової діяльності.

У статті акцентовано на принципах, що реалізуються в процесі добору змісту освіти призначеного для підготовки учнів до наукової, навчально-дослідницької, пошукової та іншої діяльності відповідно до стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування. У доборі змісту освіти для обдарованих учнів важливу роль відіграють такі фактори, як: наявність навчального матеріалу призначеного для варіативності навчання, вибору рівня складності навчального матеріалу, диференціації й індивідуалізації навчання учнів із високими розумовими здібностями.

Освітній процес організований для обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності потребує належного добору контенту, що зорієнтований на різноманітні види пошукової, дослідницької та іншої учнівської наукової діяльності.

Ключові слова: науковий ліцей; дидактична система наукового ліцею; зміст спеціалізованої освіти наукового спрямування; дидактичні принципи добору змісту освіти для обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності.

Сучасні наукові ліцеї як спеціалізовані заклади освіти несуть велику відповідальність перед суспільством за результати інтелектуального, творчого розвитку обдарованого учня, підготовку дитини до подальшого саморозвитку як суб'єкта активної життєдіяльності, що розвивається на основі високого розумового потенціалу, як здатності до наукової діяльності.

Організація освітнього процесу в освітніх закладах для обдарованих учнів ґрунтується на основоположних нормативно-правових документах, які регулюють освітню діяльність таких закладів, серед яких: Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII, Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 р. № 463-IX, Положення про науковий ліцей, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 438, тощо.

Згідно з висновками науковців, кожна людина однією з цілей свого земного життя визначає мету максимально реалізувати власні природні

здібності. Щоб досягти цього, індивід має виявити природні здібності та перебувати в середовищі, що сприяє максимальному їх розвитку та реалізації [1]. Саме в науковому ліцеї створюються сприятливі умови для розвитку інтелектуальних обдарувань.

Сучасний науковий ліцей покликаний не лише дати обдарованим учням узагальнену систему знань про природу, суспільство, людину, сучасне виробництво, культуру, а й розвивати здібності, інтереси і таланти, якими вони володіють. З огляду на це, гострої потреби набувають проблеми освітнього процесу, його змістового забезпечення для обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності, що враховувало б психічні особливості обдарованості та ґрунтувалися на принципах розвитку інтелектуального потенціалу обдарованої особистості.

Метою пропонованої увазі статті передбачено з'ясувати особливості освітнього процесу як дидактичної системи наукового ліцею, ключовим

складником якої виступає зміст навчання, спрямованого на розвиток і формування інтелектуальної обдарованості, підготовки учнів до наукової діяльності.

Проблема обдарованості була в центрі уваги багатьох дослідників, серед яких добре відомі В. Ананьєв, І. Волощук, П. Гальперін, М. Гальченко, Г. Костюк, О. Кульчинська, А. Леонтьєв, Н. Лейтес, В. Моляко, О. Матюшкін, Л. Слободянюк та ін.

Для нас важливо зосередити увагу на дидактичній системі наукового ліцею, що розглядається як сукупність відповідним чином упорядкованих і взаємозв'язаних компонентів, включаючи: цілі, зміст, форми, методи та результати навчання.

У педагогічній теорії та практиці відомі компоненти дидактичної системи закладу освіти, серед яких провідне місце належить змісту освіти, що значною мірою визначається метою освіти як кінцевого результату.

У педагогічних джерелах чітко тлумачення поняття «зміст освіти» здійснено такими вченими, як Я. Каменський, С. Гончаренко, М. Ярмаченко, О. Савченко, В. Паламарчук та ін. Зокрема С. Гончаренко зміст освіти розглядає як систему знань, умінь і навичок, оволодіння якими сприяє розвитку розумових і фізичних здібностей учнів, формуванню в них основ наук, світогляду та моралі, належної поведінки, підготовки до життя та професійної діяльності [2].

Важливою вимогою до змісту освіти постає науковість та фундаментальність. Принцип науковості полягає в тому, що у контексті навчання він вимагає відтворення реального розвитку науки від опису до пояснення і від пояснення до прогнозу, від встановлення фактів до їх узагальнення, вимагає оволодіння методичним і методологічним апаратом наукового дослідження, поєднання теорії з практикою.

Принцип науковості спрямовує діяльність вчителя на використання проблемних ситуацій в організації навчальної діяльності школярів, залучення їх до різноманітних спостережень досліджуваних явищ і процесів, до з'ясування наукових суперечностей, проведення аналізу результатів власних спостережень, пошуку додаткової інформації для обґрунтування узагальнених висновків, доведень тощо. Причому зміст освіти визначається і такими принципами, як всебічність, системність, послідовність, а також принципи випереджувального навчання, зростаючої мотивації, свідомості й активності, де учень виступає як суб'єкт навчального процесу [3, с. 134].

Сутність змісту освіти загалом базується на принципах дидактики, що досліджує закономірності процесу навчання, загальні закономірності пізнавальної діяльності учня, що відбуваються як під керівництвом учителя, так і самостійно шляхом самоосвіти.

Загалом зміст навчання має сприяти учневі цілеспрямовано розвивати та використовувати свій інтелектуальний потенціал як для самореалізації, зокрема й у науковій діяльності, особистому житті, так і в інтересах суспільства і держави.

Методологічним базисом визначення змісту сучасної шкільної освіти є загальнолюдські й національні цінності, центрованість на актуальних і перспективних інтересах виховання та розвитку дитини. Зміст освіти визначається на засадах його фундаменталізації, науковості та системності знань, їхньої цінності для соціального становлення людини, гуманізації та демократизації шкільної освіти, ідей полікультурності та взаємоповаги. У доборі змісту враховують його доступність, науковість, наступність, а також перспективність, практичне значення, можливості для загальнокультурного, наукового, технологічного розвитку особистості, індивідуалізації, диференціації навчання [4, с. 323].

Цільовий компонент дидактичної системи визначає мету та завдання освітнього процесу орієнтованого на навчання обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності, відповідно до вимог стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування, а змістовий – передбачає забезпечення сукупності знань про сутність, структуру наукових знань, передбачених стандартом спеціальної освіти наукового спрямування, навчальними програмами тощо.

У структурі дидактичної системи наукового ліцею як сукупності компонентів важливе місце належить змістовому, що тісно пов'язаний із цільовим. Сучасні тенденції щодо наповнення змісту освіти пов'язані з новими цілями та вимогами до спеціалізованої освіти наукового спрямування, що чітко сформульовані у відповідному стандарті та інших нормативних документах.

Мета спеціалізованої освіти наукового спрямування покликана забезпечити умови для формування у здобувачів освіти наукового профілю дослідницьких умінь і компетентностей щодо здійснення діяльності наукового спрямування за природничо-математичним, суспільно-гуманітарним або техніко-технологічним напрямом, передбачити залучення учнів до розв'язування навчальних і реальних наукових задач доступного для них рівня складності [5].

Ключове завдання освіти наукового спрямування полягає у формуванні дослідницьких компетентностей молоді обдарованої особистості, її підготовки до дослідницької діяльності та пропедевтичної підготовки майбутнього науковця. Причому навчальний процес як дидактична система розглядається як структура, що складається з компонентів, які виконують певні функції і мають тенденцію до змін чи удосконалення.

Системоутворювальними поняттями дидактичної системи навчального процесу є мета нав-

чання, учіння та результат. Змінна частина системи – це зміст освіти, що містить навчальний матеріал, включаючи зміст спеціалізованої освіти, що передбачений відповідними стандартами. Обдарована особистість з її цілями, здібностями, інтересами, схильностями та досвідом стає учасником освітнього процесу.

Дидактична система наукового ліцею створюється педагогами як суб'єктами освітнього процесу для обдарованої особистості з високими розумовими здібностями, включаючи такі взаємозв'язані елементи, як мета, зміст, форми, методи навчання.

Головним змістовним елементом освітнього процесу є навчальний матеріал, що передбачає виконання навчально-пізнавальної пошукової, проєктної та іншої діяльності, практичних, лабораторних занять тощо.

Особливостями змісту освіти, зорієнтованого на наукове спрямування, є те, що він будується на закономірностях навчального процесу, включаючи дослідницьку, пошукову діяльність, особистісний та компетентнісний підходи, на основі яких розробляються відповідні навчальні програмами, підручники, посібники інші засоби навчання.

Дидактичні закони дають змогу з'ясувати сутність навчального процесу, відобразити його об'єктивні, внутрішні суттєві зв'язки. Зміст освіти наукового спрямування безпосередньо пов'язаний з системою підготовки дослідника, майбутнього науковця, методологією конструювання якого є єдність мети з іншими складниками дидактичної системи та процедур її досягнення.

Зміст освіти насамперед має бути спрямований на підготовку обдарованого та творчого учня, готового до дослідницької, пошукової діяльності, здатного до продукування нових ідей, готовності до змін.

Згідно з твердженням Ю. Бабанського [6], компоненти мають відображати розвиток взаємодії педагогів і учнів від постановки та прийняття цілей до їх реалізації та конкретних результатів. Варто зауважити, що компоненти процесу навчання: цілі, зміст, форми та методи навчання – це своєрідна єдність у кожному конкретному циклі їх взаємодії.

У дослідженнях вітчизняного педагога, науковця В. Бондаря сформульовано такі твердження щодо дидактичної системи:

- цілі освіти (навчання) визначають основні завдання;

- цілі та завдання навчання є вихідними під час визначення, уточнення, вдосконалення змісту освіти, що впливає на коригування завдань навчання;

- структура змісту освіти, його особливості потребують постійного вдосконалення структури та логічності процесу навчання, який за умови оптимального функціонування створює передумови

для подальшої модернізації й оновлення змісту освіти, що здійснюється під впливом нових цілей освіти та завдань навчання;

- на зміст освіти й організацію процесу навчання істотно впливають принципи навчання, які є основою для вдосконалення методів навчання, що оновлюються у зв'язку з новими завданнями і модернізованим змістом освіти;

- методи та форми організації навчання на певному етапі його розвитку вимагають удосконалення змісту, коригують постановку цілей і завдань освітнього процесу [7].

Освітній процес у науковому ліцеї насамперед передбачає добір змісту для опанування дослідницькими вміннями, навичками, компетентностями та їх використання в нових умовах. Відповідно до стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування, особливості змісту освіти полягають у формуванні дослідницьких компетентностей, що дають змогу здійснювати необхідні дії, використовувати ефективно наявні знання, вміння та навички, які дають змогу розв'язувати поставлені завдання та досягати мети.

Водночас варто враховувати те, що за твердженням Ю. Гільбуха, за всієї індивідуальній різноманітності в інтелектуальному складі, розумово обдарованим дітям властивою є певна сукупність характеристик, серед яких:

- надзвичайно високий прояв пізнавальної активності та допитливості;

- швидкість і точність виконання розумових операцій, зумовлені стійкістю уваги та оперативної пам'яті, сформованістю навичок логічного мислення;

- багатство активного словника, швидкість і оригінальність вербальних (словесних) асоціацій;

- явна установка на творче виконання завдань, розвиненість творчого мислення та уяви;

- наявність основних компонентів уміння вчитися [8].

Усі ці та інші психічні якості та характеристики мають враховуватися в доборі змісту навчання, пізнавальної діяльності учнів, що забезпечують досягнення високого рівня навчальних досягнень.

У змісті освіти передбаченого для обдарованих учнів важливу роль відіграють такі фактори, як: наявність матеріалу варіативного характеру призначеного для самостійного вибору учнем на відміну від стандартизованого, традиційного; відображення у змісті освіти матеріалу для розвитку інтересів і схильностей учнів, передбаченого для вибору рівня складності навчального матеріалу, що є необхідним для учня з високими розумовими здібностями.

Змістовий компонент освітнього процесу відповідно до програмних вимог має відображати такі елементи, як: система знань про суспільство,

природу, техніку, головні напрями їх розвитку; система загальних і спеціальних інтелектуальних та практичних умінь; досвід творчої діяльності; досвід емоційно-ціннісного ставлення людини до навколишньої дійсності, користування системою цінностей, важливих для обдарованого учня.

Важливо також зазначити, щоб навчальний матеріал забезпечував формування наукового світогляду, зв'язок теорії з практикою, забезпечував розвиток розумових здібностей, інтерес до дослідницької діяльності учнів. У змісті освіти, як і в доборі навчального матеріалу, необхідно акцентувати на закономірностях, які розкривають явища, події, факти, процес їх розвитку, що стимулюють прояв нових ідей, спонукають до виявлення проблем і пошуку способів їх розв'язання.

Водночас зміст навчання має відповідати сучасному рівню розвитку науки і техніки, поєднувати навчальний і науковий матеріал, забезпечуючи цілісність і єдність освітнього процесу задля розвитку інтелектуальних здібностей обдарованих учнів.

Вимоги до змісту освіти обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності, передбачені Стандартом спеціалізованої освіти наукового спрямування, що затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 16 жовтня 2019 р. № 1303, і базуються на положеннях дидактики, психології, методики, доборі посильних завдань і видів діяльності, а також орієнтовано на розвиток інтелектуального потенціалу здобувача освіти.

Зміст спеціалізованої освіти наукового спрямування визначається відповідно до освітніх галузей з урахуванням профілю навчання (природничо-математичного, суспільно-гуманітарного, техніко-технологічного), що передбачає поглиблене вивчення предметів та організацію дослідно-експериментальної діяльності здобувачів освіти у відповідній галузі знань.

Окрім того, зміст освіти відрізняється високим рівнем складності, що передбачений для учнів, схильних до наукової діяльності, особливість якого визначається:

- наявністю теоретичного матеріалу відповідно до нових вимог розвитку суспільства, аналізу історичних подій, фактів, відкриттів і винаходів;
- відповідністю вимогам диференціації, індивідуалізації навчання, дотримання принципу варіативності, що дасть змогу використовувати навчальний матеріал для пошукової діяльності різних форм і рівнів;
- комплексністю змісту освіти – використання навчальних матеріалів із різних джерел (збірники, посібники, довідники, аудіо- та відеоматеріали тощо);
- наявність матеріалу проблемного викладу, завдань творчого характеру, додаткових завдань

на розширення знань тощо [9, с. 41–49].

Зміст навчання для обдарованих учнів наукового ліцею спрямований на формування в учнів наукового мислення, адже підготовка до наукової діяльності потребує володіння такими вміннями, як: робота з бібліографічними джерелами, їх відбір та упорядкування, анотування, порівняння, узагальнення результатів за наслідками пошукової роботи тощо. Спеціальні знання також передбачають підготовку виступів, аналітичних матеріалів, звітів, тез, доповідей, статей тощо. Окрім того, зміст освіти покликаний формувати вміння аналізувати процеси, події, явища, факти, представляти інформаційні матеріали, систематизувати, узагальнювати, інтерпретувати отримані результати, формулювати висновки.

У результаті проведеного анкетування, що охоплювало близько 300 респондентів (учителів і керівників учнівських наукових структур) встановлено, що значна частина (58,7 %) педагогічних працівників найчастіше зміст освіти наукового спрямування пов'язують із дослідницькою, пошуковою, експериментальною діяльністю та вважають її основою наукової роботи.

Більшість респондентів вважає, що зміст освіти є визначальним у процесі підготовки учнів до наукової діяльності, а також у розвитку інтересу учнів до науки. Тому його розроблення потребує врахування різних аспектів, зокрема й психічних особливостей обдарованих старшокласників.

За результатами опитування можна дійти висновку про те, що існує потреба в забезпеченні наукових ліцеїв спеціальним змістом освіти, його розширенні як у інваріативній, так і варіативній частині навчального плану, у розробленні спеціальних початкових програм, курсів, практикумів із контекстом орієнтованим на основи наукових знань, дослідницьку, пошукову, експериментальну роботу тощо.

Більшість опитаних учителів зазначають, що в навчальних програмах недостатньо часу відведено на проведення практичних видів і форм дослідницьких робіт, інших практичних занять, що не сприяє розвитку дослідницьких компетентностей учнів, які передбачено вимогами Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування.

Варто зазначити, що змістове забезпечення тісно пов'язано з іншими складниками дидактичної системи наукового ліцею, зокрема з формами, методами навчання, що також потребують уваги науковців, методистів як розробників необхідних навчальних посібників, практикумів, методичних рекомендацій. Це буде сприяти формуванню основ наукових знань, створювати умови для успішного розв'язання навчальних і наукових завдань, а також позитивно впливати на вдосконалення розумових здібностей і формування розумної поведінки, їх використання в різних видах дослідницької діяльності.

Так, І. Волощук зазначає, що розумна поведінка, яка виражається в зміні природи й регулюється на основі осмислення, усвідомлення істотних зв'язків, пізнання закономірностей, передбачення, у повному обсязі притаманна лише людині, оскільки є продуктом історії, що формується в процесі розвитку суспільно-трудової практики. Загалом, там, де є свідомий вибір у діяльності, там поведінка є розумною, а спрямовується і керується вона інтелектом [10, с. 8].

Науковість як важлива вимога до змісту навчання інтелектуально обдарованих учнів полягає у тому, що трактування чи тлумачення (положень, явищ, подій, процесів тощо) має відповідати стану розвитку сучасної науки і техніки, спиратися на пояснення науковців, зіставляти власні припущення з творчим доробком видатних учених.

Дидактичні вимоги та досконалість змісту навчання передбаченого для інтелектуально обдарованих учнів потребує дотримання принципів системності та логічності викладу навчального матеріалу, високого рівня складності та доступності, забезпечення наступності в його реалізації.

Навчальний матеріал має бути доступним для самостійного оволодіння та засвоєння, а також має розвивати інтерес до навчального предмета і наукове мислення, спонукати до творчої діяльності.

Зміст навчальних предметів варіативного компоненту (курсів) орієнтований на високий рівень розвитку обдарованих учнів, їхні потреби й інтереси до наукової діяльності, на поглиблене вивчення предмета чи галузі знань, має передбачати:

- спеціалізовані фактологічні та теоретичні знання відповідно до обраного предмета навчання з урахуванням сучасних досягнень науки;

- ознайомлення з головними принципами, процесами і поняттями з певного (обраного) профілю навчання;

- формування умінь виконувати дослідницькі навчальні завдання шляхом вибору і застосування основних методів, інструментів, матеріалів та інформації;

- передбачати вправи, завдання для засвоєння знань, формування умінь удосконалення дослідницької діяльності.

Зміст освіти наукових ліцеїв також потребує наповнення контентом передбаченого для самостійного вивчення відповідно до рівня інтелекту, для розвитку пізнавальних і творчих здібностей учня, його індивідуальних особливостей, для використання в розробленні індивідуальних освітніх маршрутів тощо.

Таким чином, зміст освіти для обдарованих учнів, схильних до наукової діяльності, має бути орієнтованим на рівень розвитку інтелектуальних здібностей здобувачів освіти, враховувати

їхні психологічні особливості, пріоритетність знань, передбачати варіативність у виборі рівня складності, концентрувати увагу на схильностях учня до наукової діяльності. Причому завдання вчителя полягає в тому, щоб з високою професійною компетентністю ставитися до добору змісту навчання, що забезпечить успішне розв'язання завдань спеціалізованої освіти наукового спрямування та досягнення цілей, а також сприятиме підготовці майбутнього науковця.

Використані літературні джерела

1. *Волощук І.* Креативне середовище як фактор формування готовності вчителя до інноваційної діяльності / І. Волощук // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. – 2012. – Вип. 107(1). – С. 77–81. – URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_107\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_107(1)_13). – (Серія: «Педагогічні науки»).

2. Український педагогічний словник / за ред. С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 421 с.

3. Педагогика: учеб. пособие для вузов / под ред. П. И. Пидкасистого – 3-е изд. – М. : Россия, 2002. – 640 с.

4. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

5. Стандарт спеціалізованої освіти наукового спрямування: наказ Міністерства освіти і науки України від 16 жовтня 2019 р. № 1303. – URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-specializovanoyi-osviti-naukovogo-spryamuvannya>.

6. *Бабанский Ю. К.* Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1977. – 254 с.

7. *Бондар В. І.* Дидактика / В. І. Бондар. – Київ : Либідь, 2005. – 264 с.

8. *Гільбух Ю. З.* Розумово обдарована дитина: Психологія, діагностика, педагогіка / Ю. З. Гільбух. – Київ : Віпол, 1993. – 75 с.

9. *Щекатунова Г. Д.* Модель підручника школи майбутнього: суспільні та дидактичні вимоги, характеристики / Г. Д. Щекатунова // Проблеми сучасного підручника. – 2009. – Вип. 9. – С. 41–49.

10. *Волощук І. С.* Інтелект як психічний апарат розумної поведінки / І. Волощук // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика. – 2015. – Вип. 2. – С. 8–17. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2015_2_3.

References

1. Voloshchuk, I. (2012). Kreatyvne seredovyshe yak faktor formuvannya hotovnosti vchytelia do innovatsiinoi diialnosti [Creative environment as a factor in the formation of teacher readiness for innovation]. *Naukovi zapysky [Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]* – *Scientific notes [Kirovograd State Pedagogical University named after Vladimir Vinnychenko]*. 107 (1). P. 77–81. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_107\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_107(1)_13). [in Ukrainian].

2. Honcharenko, S. U. (Ed.) (1997). *Ukrainskyi pedahohichniy slovnyk [Ukrainian pedagogical vocabulary]*. Kyiv, 421 p. [in Ukrainian].

3. Pidkasisty, P. I. (Ed.) (2002). *Pedahohyka [Pedagogy]*. Moscow, 640 p. [in Russian].

4. Kremen, V. H. (Ed.) (2008). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]*. Kyiv, 1040 p. [in Ukrainian].

5. Standart spetsializovanoi osvity naukovoho spryamuvannya [Standard of specialized scientific education]. *Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16 zhovtnia 2019 r. № 1303 – Standard of specialized scientific education: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of October 16, 2019 № 1303*. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-standartu-specializovanoyi-osviti-naukovogo-spryamuvannya>. [in Ukrainian].

6. Babanskiy, Yu. K. (1977). *Optymyzatsiya protsessa obucheniya: Obshchedydaktychesky aspekt [Optimization of the learning process: General didactic aspect]*. Moscow, 254 p. [in Russian].

7. Bondar, V. I. (2005). *Dydaktyka [Didactics]*. Kyiv, 264 p. [in Ukrainian].

8. Gilbukh, Yu. Z. (1993). *Rozumovo obdarovana dytyna: Psykholohiia, diahnozyka, pedahohika [Mentally gifted child: Psychology, diagnosis, pedagogy]*. Kyiv, 75 p. [in Ukrainian].

9. Shchekatonova, H. D. (2009). Model pidruchnyka shkoly maibutnoho: suspilni ta dydaktychni vymohy, kharakterystyky [Model of the textbook of the school of the future: social and didactic requirements, characteristics]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of the modern textbook*. 9. 41–49. [in Ukrainian].

10. Voloshchuk, I. S. (2015). Intelekt yak psykhichnyi aparat rozumnoi povedinky [Intelligence as a mental apparatus of reasonable behavior]. *Navchannia i vykhovannia obdarovanoi dytyny: teoriia ta praktyka – Education and upbringing of a gifted child: theory and practice*. 2. P. 8–17. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2015_2_3. [in Ukrainian].

Meleshko Vira, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Senior Researcher of Institute of Gifted Child of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

PECULIARITIES OF THE CONTENT COMPONENT OF THE DIDACTIC SYSTEM OF THE SCIENTIFIC LYCEUM

Summary.

The article reveals the features of the content of specialized education in the field of science as a component of the didactic system of the scientific lyceum, indicates its purpose, which provides propaedeutic training of future researchers, scientists.

The author analyzes the principles of selection of the content of gifted students, prone to scientific activities, clarifies the factors that affect the features of the content of education implemented in such educational institutions for the development of intellectual abilities of students or their individual components in research, their preparation for scientific activity.

The educational process organized for gifted students requires a proper selection of content of lessons and classes, focus on various types of research, research or other student research activities.

The author notes that in the structure of the didactic system of the scientific lyceum, as a set of components, an important place belongs to the content, which is closely related to the target. Current trends in the content of education are associated with new goals and requirements for specialized scientific education, which are clearly stated in the relevant standard and other regulations.

The article focuses on the principles implemented in the process of selecting the content of education designed to prepare students for research, teaching, research and other activities in accordance with the standard of specialized scientific education.

Keywords: scientific lyceum; didactic system of scientific lyceum; content of specialized education of scientific direction; didactic principles; gifted students; scientific activity.

Стаття надійшла до редколегії 28 липня 2021 року